

21-
v/ra
1

LESEDINYANA

==

X X

**Lokwalo lwa bobedi lwa go ruta
Setšwana**

Lo a sala morago ga lokwalo lo lo bidiwang
"Tsala ya me."

==

**Kgatišô ya ntlha
1943**

LESEDINYANA

Lokwalo lwa bobedi lwa go ruta Setšwana

Lo a sala morago ga lokwalo lo lo bidiwang

"Tsala ya me."

Kgatisô ya ntlha,
1943.

(TWEEDE DRUK.)

Lo gatisitšwe ke Nasionale Pers — Bloemfontein

Volksblad-Boekhandel — 64 Henrystraat — Bloemfontein.

GO BARUTABANA

E re ka borraetšhomogolo ba rile “Thamaga go tuma di nang le beng”, ke a šolofêla gore barutabana botlhe ba ba rutang Setšwana ba tla fitlhêla lokwalonyana lo, lo le boheho go basimolodi. Ké lokwalô lwa bobedi lwa dikwalô tsa ntlha tsa mokwalô o o leng ôna tôta wa Setšwana.

Lo bile lo ruta medumô pele jaaka lokwalô lo, lo bidiwang “Tsala ya me”, lo dira jalo. Lo simolola ka medumô e e bapileng mme dithutô jaaka di bapalanye, di rulagantšwe ka bonôlô jwa tšonê, mo e tla reng morutiwa a tla go bala thutô ya lešomê le metšwe e mebedi, a ba a setse a ka ikwalêla sengwe le sengwe.

MOKWADI.

946890/58

THUTÔ YA I.

M m N n L l

A E Ê I O Ô U W Y
a e ê i o ô u w y

ma me mê mi mo mô mu wa ya
na ne nê ni no nô nu we yo
la le lê li lo lô lu wê ye

Anna Nama lala Ya
Monna nala lela nya
manê nôna lona nyala
manô nona lema nyalô

1. A nama e mo?
2. Manô a manê a me.
3. Monna o nona nama.
4. Loma namane.
5. Namane ya me e a nôna.
6. Namane e nala e a lela.
7. A lona lo na le nyalô? E! Monna o nyala Anna.
8. A o a lema?
9. E! o a lema.
10. Le lona lo lemê.

THUTÔ YA BO 2.

Nna	Mma	Monna	ng
nne	mme	monnô	eng
nnê	mmê	mannô	mong
nnô	mmu	munnnê	mang

1. Mmê o mena momenô.
2. Lo se nne mo.
3. Nône e nonne.
4. Mina mamina, monna.
5. Monna o a mina.
6. Mong o a lela.
7. A o a lela?
8. E! o a lela.
9. A O a lela?
10. E! Ke a lela.
11. A nyalô e ya mo?
12. Nya, nyalo e ile mole.
13. Nama ya namane e nala e nonne.
14. Monna o na le mannô a manê.
15. A O lela mala?
16. E! mala a me a a lela.
17. A O nna monnô o? E! mma.
18. Mmê o munnê nnô.
19. Lona lo lemê mmu.

THUTÔ YA BO 3.

B	b	D	d	P	p		
Ba	be	bê	bi	bo	bô	bu	du
Pa	pe	pê	pi	po	pô	pu	di
Baba		dila		pula		badipa	
bala		dilô		pina		mabêlê	
bana		dipa		pêba		malôba	
bela		medupe		pakô		longôla	
bonôlô		malepa		pududu		ipelêla	

1. Pula e nele mono.
2. E ne ya na malôba.
3. Banna ba a lema.
4. Ba lema mabêlê.
5. Pula ya medupe e na bonôlô.
6. Bana ba bela longôla.
7. Ba re, Pula, pula a e nê!
8. Dinamane di ipelêla pula.
9. Mapududu o bina pina.
10. O bina pina ya Duma-Dumang.
11. Bana ba a bala.
12. A bana ba, ba bodipa?
13. Bala malepa a pêba.
14. Pêba e a ôpêla.
15. E na le pakô ya yôna.

THUTÔ YA BO 4.

T t K k R r

Ta	te	tê	ti	to	tô	tu	O
Ka	ke	kê	ki	ko	kô	ku	o
Ra	re	rê	ri	ro	rô	ru	rra

Tala kubu roma wa puruma
 tau kôpa runa kwa bobeto
 tona kima rata ntwâ bopelotelele
 tôpô kala ruta rwala mosesane
 rra rrê morwakê morwadiake morakeng

1. Tau e a puruma.
2. Ke tau e tona.
3. E runa ditawana dinta.
4. A le wêna O ka runa dinta?
5. E; nka di runa.
6. A O ka kopa tôpô ya me?
7. E! ke ka e kopa.
8. Ke bôna kala e kima.
9. Ké yôna e ke e ratang.
10. Moruti o ruta bana.
11. O ba ruta ka bopelotelele.
12. Bana le bôna ba pelotelele.
13. Ba rata moruti wa bôna.
14. A o kile wa bôna kubu?
15. E! ke e bonye.
16. E nna kae?
17. E nna mo nokeng.
18. E na le maoto a le manê.
19. E mmele motonna.
20. Kubi, le êna, o bonye kubu.

21. Rrê o a rêra.
 22. O rêrêla banna.
 23. Ruele le Kubi ké bana ba me.
 24. Ruele o mosesane, mme Kubi o mokima.
 25. Mmê o roma bana. Bana ba rwala kala e tala.
 26. Bana ba dira ntwá.
 27. A O rata ntwá? Nyaa, monna.
 28. Morwa yo ké morwa mang?
 29. Ke morwa Taekôpô.
 30. Morwaakê o a mo rata.
 31. Morwadiakê ké ngwana yo o molemô.
 32. Morwakê ênê o bobeto.
 33. O nna kwa morakeng.
-

THUTÔ YA BO 5.

	H	h	F	f	S	s
Ha	he	hê	hi	ho	hô	hu
Fa	fe	fê	fi	fo	fô	fu
Sa	se	sê	si	so	sô	su
Tsa	tse	tsê	tsi	tso	tsô	tsu

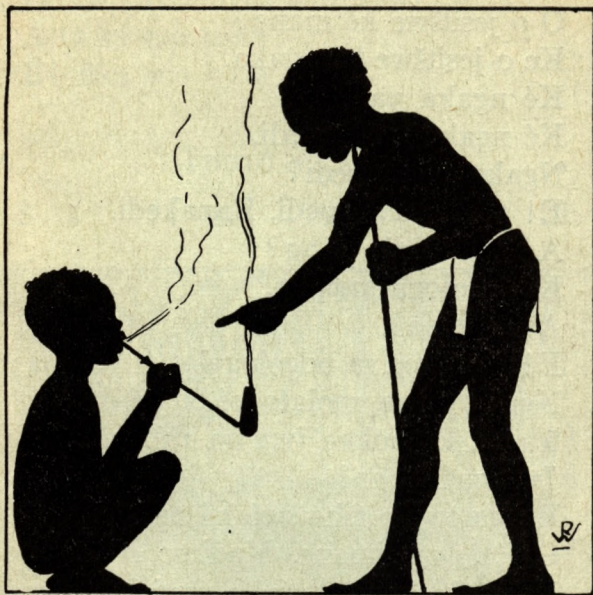
Huma	furu	siasia	tsatsi
hola	fêla	semumu	tsitsiri
hesa	fula	sêba	tsela
huna	sefofu	segôlê	bojang

1. Banna ba, ba a huma.
2. Banna ba hola mabêlê, ba huna ditlhaka.
3. Pitse ya ropa e fula mo molapong.
4. E na le dipetsana di le pedi.

5. Ke e tonna le e nnyennye.
6. E nnyennye e nnyennyane.
7. Dipetsana tseo di rata furu.
8. Pitse e tonna e nonnê, e ntle.
9. E ratile go siasia.
10. Mme, ha e bôna mong, e a êma.
11. Re dikile re lemile furu.
12. Dipitse tsa ronâ di nonnê.
13. Sefofu sa tsamaya le semumu ka letsatsi
je lengwe.
14. Semumu sa re sefofu ké seeleele.
15. Sefofu sa re, semumu ké lobodu.
16. Nna, nka re, sefofu ké lobodu, ka re
semumu ké seeleele.
17. Sefofu se apaapa tsela.
18. Semumu se didimetse fêla.
19. Sefofu se sêba semumu.
20. Segôle se robetse.
21. Setsênô se a tsênwa.
22. Morwaakê o runa tsitsiri.
23. Morwaakê o fesa dinamane.

THUTÔ YA BO 6.

J j G g Tš tš

Ja	gôga	tšoma	wa
jesa	gola	tšôna	wêla
jala	gôpa	tšola	wêna
jwa	gôna	tšoga	wetsa

1. A O gôga motšoko, mosimane?
2. E! Rra, ke a o gôga.
3. O ja motšoko jang, O le mosimane?
4. Ga ke a o ijesa, rra.

5. O o jesitšwe ké mang?
6. Ke o jesitšwe ké ngaka.
7. Ké ngaka ya kae?
8. Ké ngaka ya Bopedi.
9. Ngaka ya Bopedi?
10. E! yônê ya Bopedi, Ranakedi.
11. A re, O dirile yang?
12. Ke tšhologa mokôla.
13. A O sekoa?
14. E! ke sekoa sa bogologolo.
15. Ngaka ya re, molato ké eng?
16. Ya re, ké bokoa jwa ga rrê.
17. Jwa ga Rrago?
18. E! ga twe o tšhotšwê ké ngôpê.
19. O fôlê, mosimane, Modimo o Go fodisê.
20. Ke a Go leboga rra, a mafoko a gago a nnê monate.
21. Nnakê, mmê a re O tšholê ngwana yo.
22. Ke sa ntse ke wetsa tirô ya me pele.
23. Nyaa, ngwana o ka tšoga a wêla mo išong.
24. Go siame, ke tla tlogêla tirô ya me.
25. Ke ya gôna go tšhola ngwana.
26. A O itse go tšhola ngwana?
27. E! ke go itse fêla sentlê.
28. Sentlê jaaka mosetsanyana?

29. Le go gaisa mosetsanyana.
 30. A O ka mo tseta?
 31. E! nka mo tseta sentlê.

THUTÔ YA BO 7.

Š š Ts ts Tš tš Tšh tšh

ša
 šušu

tsala
 tsalô

tšhaba
 tšalô

sešaba
šupetsa

tsêna
tsetšwe

tšhaka
tšale

1. Ba ne ba mo ša leina, ba re Mašušu.
2. O tsetšwe e le šušu mo tsalong ya gagwê.
3. Ngaka ya re: Tsêna, O šupê tšalô ya gago e e robegileng.
4. Tšhaba ya mono ke ya gaetšho.
5. A lona lo ba tšhaba ya ga kgosi Tšhaka?
6. Nyaa, tsala ya me.
7. Mme lo ba tšhaba efe?
8. Re ba tšhaba e ntšha.
9. Tšhaba e ntšha ké efe?
10. Ke raya tšhaba ya Batšwana.
11. Mme a Batšwana ké tšhaba e ntšha?
12. E! kwa go lona ké sešaba se seša.
13. A Batšwana ké sešaba se sentsi?
14. E! se sentsi thata.
15. Se kôpantsê merafe efe le efe?
16. Go na le Barolong, le Bakwêna, le Digôja.
17. Wêna o wa Batšwana bafe?
18. Ke mmina Thôlô.
19. Babina thôlô ké bafe?
20. Babina thôlô ké Barolong.

21. Barolong, namane tsa thôlô.

22. Di ja mogope, di o lala.

THUTÔ YA BO 8.

Kg

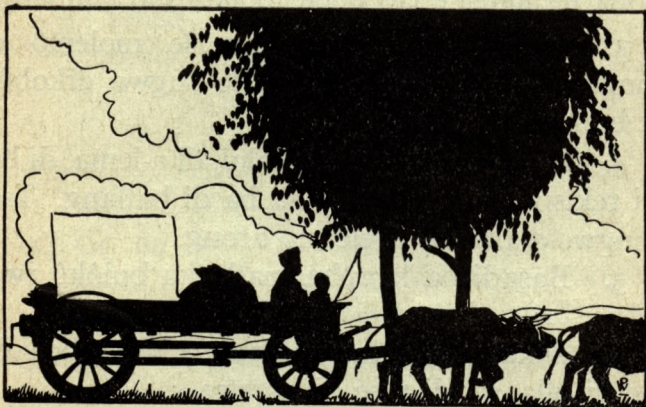
kg

Tl

tl

Sw

šw

Kgomo

tlala

šwa

kgotla

tlatlawe

šwenya

kgôlê

letlalô

šwetsa

kgosi

lotlatlana

šwele

1. Kgomo e na le maoto a le manê. Re a tle re game maši a yônê. Maši a a bedisiwe a nne bodila. Ha re rata re a nwa a sa le molelô.

Maši a kgomo a ka dirisiwa ka mekgwa e meraro. A jewa a le bodila. Gape go ka nowa tlhoa ya ôna, a ba a nowa e le maši a lobese.

2. Ha O ruile dikgomo ga O ka ke wa bolawa ké tlala. Ha e e šwa O ka dira digôpa ka nama ya yôna. O ka ba wa ikgolola ka yôna ha kgosi e Go bôna molato mo kgotleng.

3. Letlalô ja yôna le na le molemô o mogolo. Le segwa dikgôlê, le šugwe dikobô, le be le dirwe diphatê.

4. Dikgomo di gôga dikoloi, di a lema, di be di rekisiwe mo bathong ba ba di batlang. Tse dingwe dia tle di šwele mo tirong.

5. Basadi ba kgapha matlo ka bolôkô jwa yôna.

6. Dikgomo di fula bojang. Maitseboa di be di ôtla, ha di ntse di robetse.

7. Kgomo e nkô e metsi. E a tle e šwenye nkô.

8. Ha kgomo e otile, e wetse mo seretseng, e a tle e tšosiwe.

9. Serôle sa kgomo se otla sa motho.

10. Malôba ka lotlatlana tlatlawê e tšho-sitse kgomo ya rona.

11. Rrê o na le dikgomo tse di gangwang.

THUTÔ YA BO 9.

Th	kh	ph
Thoto	khumô	photi
thata	khai	mphô
thušô	khutšô	pholô
thota	khutsana	phutha
	mefutafuta	

Khumô

1. Go na le batho bangwe ba ba ruileng thata. Batho ba, ba bidiwa bahumi. Ke go re batho ba ba nang le khumô ya dik-gomo, dipitse, dipodi le manku, le dithoto tse dingwe.
2. Kwa ga bo mohumi dijô tsa mefutafuta di dinntsi, mme tirô ya teng le yôna e kalo. Mohumi ga a na boikhutšô. O tšhwanetse go disa loruô lwa gagwê.
3. Le ha a na le batho ba ba mo thusang ka go mo disetsa, le ênê o tšhwanetšwe ké go nna teng. Ha badisa ba disa loruô lwa

gagwê bôna ka bosi, loruô lo longwe lo
fêlêla mo go bôna.

4. Ha mohumi a onalêlwa ké ditšwalo o di
apolêla badisa.
5. Mohumi wa Motšwana ga a itšhupe. Ha
O mmôna, O ka re ké mothonyana fêla.
6. Tirô e nntsi ka nakô ya pholô, mme
mohumi o tlhôka bathusi ba le banntsi.
7. Bahumi ba bangwe ba thusa dikhutsana
ka dimphô le ka dithušô tse dingwe. Go
na le nakô e ba tleng ba direle digôlê le
difofu mokete ka yôna. Modimo o
itumêla ho o bôna motho a thusa motho
yo mongwe. Ha O le pelonomi, O ka
bôna O tšwêlêla pele mo dilong tšotlhe. O
tla iphuthêla dithoto.

THUTÔ YA BO IO.

Tshimo.

tshimo	tlhaba	kgwatlha
tshilô	leitlhô	kgwêba
tshaba	motshegare	mofêrô
tshêla	tlhagola	kgweetsa

1. Re na le tshimo e kgolo ka fa molapong.
E gaufi le motšwedi wa rona. Motšwedi
wa rona o tšwa metsi bosigo le motshegare.
Rrê o a tle a nose tshimo ka metsi a.
2. Ha a sena go e nosetsa a phute dikgomo.
A di golege mo mogomeng. Re a tle re
golege dipelesa tse dikgwêba le tse dit-
lhaba. Ke tšhware kgôlê, nkgonne a
kgweetse, rrê a tšhware mogoma.

3. Rrêmogolo ké mojadi, ké go re tirô ya gagwe ké go gasa peo mo bolemong. Go jala êna ka a le letšôgô je le monate. O bëlêga kgwatlha e e nang le peo.
4. Ha dipeo di medile go gontlê ka fa masimong. Letlhabula le fitlhile, lehatshe le kgabile, bojang bo botala, ditšhese di thuntse, dirurubele di a fofa, dintsi tsa dinotshe di mokona matsheetshe.
5. Ha dipeo di ntse di gola, di a tle di mele le mofêrô. Mme Basadi ba tsee dipetlwana ba tlhagole.
6. E re ka nakô ya gwetla ba ye go kotula, re tle go nwa ntšhe le magapu, re bese mmopo, re je logodu.
Bommê ba a tle ba sile mmopo le mabêlê ka tshilô le lolwala. Ba re apeele bogôbê jwa sebube jo bo monate. Dijô tsa letsema di apêwa di le dinntsi, ka e le tsa batho ba tirô.
7. Ha ba ntshêlela kofi, nka e bôna ka leitlhô ja me. Nna kea tle ke tshabê go nwa kofi ka ga twe ha ngwana a e nwa o a tle a tšwe dinta mo maleng.

8. Mo dikgweding tsa Gwetla ga go motho opê yo o sa rateng go tsêla phehō ka fa masimo.
9. Ya re Bafurutshe ba sena go loma ngwaga, re je dijō tsa mefuta yotlhe. Bafurutshe ké magosi, ba bina tšhwene. Tšhwene ké molomalerōtsê pele.

THUTÔ YA II.

BOLAYA NÔGA.

tšwa	tšhwara	botlhwa
tšwala	tšhwaya	tlhwatlhwa
letšwai	tšhwêlê	tlhware

1. A O bōna botlhwa jole, Tlhorišo morwa Kgware?
2. E! Sešupō morwa Kgomo, ke a bo bōna.
3. Mme ké eng selō se se robetseng ha go jōna?
4. Ké nōga ya tlhware.
5. O itse jang ha e le nōga?
6. Ke utlwa ka mešumō. Ke kile ka disa. Ke itse ha podi e gwêtle, nku e lela, thukgwi a rōra, ntša e bogola, phokojê a ngaa le koko e kakaretsa.

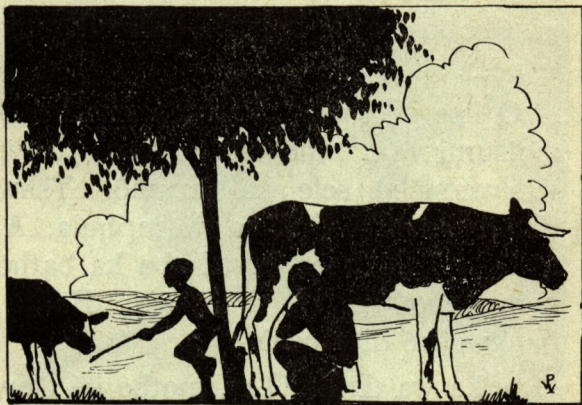
7. Kana O mpoditse go re ke itse jang ha e le nôga?
8. E! ke Go boditse.
9. Ke rile ke itsile ka go utlwa mošumô.
E tšwa mo mosimeng wa thakadu.
Botlhwa bo tšwa mo teng ga seolo sele.

Mphê tlhobolô ke fulê nôga. Tlhwatlhwa ya tlhobolô e ké bokaé? Ké dikgomo di le pedi.

10. A O itse go fula? E! ke a itse ka ke le motšumi yo mogolo. Nka tšhwaya setšhwantšhō sele ka lerumō. Tšhwara tlhobolô sentlê, O se ka wa mphula. A o a ntshaba? E! ke a Go tshaba ka batho ba gompijeno ba sa ikanyege. Batho ba bangwe ké ditšhwêlê.
11. O se ka wa tlhōla O re, motho ké tšhwêlê. Re tla hapaana. Phapaanō ga e nthē sepê. Mma ke fulê nôga e ise e re lome.
12. A ga O mpe wa re re e tšhwarê, re yê go e rekisa kwa Makgoeng. A ba ka e rêka? E! ba a tle ba reke dinōga. Ba a di rua. Re e rekise gore re rêkê letšwai.

THUTÔ YA 12.

Khwanya	thwane	nywaba
kwanyana	thwanya	dilothono
kgwana	rwanya	naane
kgwêba	runya	tlhamane

MOIPONE.

1. Moipone o gorogile maabane. O tšwa kwa gabômogolo. O tsênêla sekolo teng. Rraagwê o mo rata thata. A re, ké ngwana yo o utlwang. Ga a bosilo. O molemô. Ga a rate ntwá. O rata kagišô.
2. E rile a sena go gôrôga, rraagwê a mo khwanyetsa kwanyana e e nonneng. Moipone o rata nama fêla jaaka katse. Le maši o a rata jaaka katse.
3. Kgomo e kgwana ké ya gagwê. Maši a yôna a nowa ké ênê fêla, o a bo a tla nôna a ba a nna mosêtlhana.

4. O ratiwa ké legae thata. Ké ngwana yo o ratang thutô. O rata baruti ba gagwê le barutabana. O bolêla dipolêlô tse di molemô ka ga sekolo sa gagwê. A re kwa sekolong sa bônê ba na le metshamekô e mentsi e e kgatlhang. Ba tshameka "Nna ke ipatile" le jalo jalo. Ba rutiwa dinywaba, dilothe, dinaane le ditlhamane.
5. Moipone o na le kgaitsadiê yo o mo ratang thata. Mosimanyana yo ké êna yo o gamang dikgomo. Ha a gama o a bo a na le mosimane yo mongwe yo o kôtêlang.
6. Go kôtêla ké go tšhosa namane ha go gangwa. Mogami o katloa kgomo ka kao. A kotame, a tsee kgamêlô, a game. Yo mongwe êna a fese namane a e tlogele e rokotse. Ha e sena go rokotsa, a e rwanye mo tlhogong ka thôbanyane. Pele ga go fesa namane, o thwanya seme go itsise go re o bulêla namane.
7. Kgomo e kgwana e rata namane ya yôna. O ka bôna e ntse e e latšwa. Ha e bôna sengwe, le ha e le ntša ya tle e galefe, e ntee ka lonaka, e ope ka tlhako.

8. Monna Moipone yo monyenyanane leina ja gagwê ké Thwane, ké mmôtlana yo o senang ditsêbê. O runya runya fêla jaaka serathi mo tlung le mo lolwapeng. E kete ké mosimanyana yo o tla nnang botlhale thata. O sa le monyenyanane, mme o tsitsibogile. O tla simolola go disa pele ga nakô tsa gagwê.

THUTO YA BO 13.

KGÔRÔSANE.

1. Bogologolo tala bana ba ne ba sa tlhalefa jaaka banyana ba gompijeno. Ba ne ba dumêla dilô tšotlhe tse bagolo ba di ba bolêlêlang.
2. Ga ke itse go re a lo kile lwa utlwa ka ga Kgôrôsane. Ba lo iseng lo utlwe, reetsang!
3. Nama ké sejô sengwe sa dijô tse di ratilweng segolo. E jewa ké batho botlhe, bagolo le babôtlana.
4. Le gale batho bangwe ba teng mo lefatshing ba ba bolaiwang ké nama. Ga ba e je, ka gonne dingaka di ba laetse gore ba se ka ba e ja.

5. Ha e ne e le letsatsi je nama e e jewang e leng nnyennyane, banyana ba na ba e tingwa. Mme le ha go ntse jalo, ba ne ba e tingwa ba seô. Ha e sa le go simologa kwa lotšong lwa Batšwana basimane le basetsana ba ne ba sa je ka nakô e le ngwe fêla le bagolo. Ba ne ba êmêla go re ba

fiwe dijô tsa bônê. Le dintša di ne di sa iphe.

6. Kgôrôsane e ne e le selô fêla se se sa bonweng. E ne e a tle e re ha nama e tšholwa go tewe bana go twe ba yê go goa "Kgôrôsane". Ba tsamae, ba eme mo patlelong, ba goeletse, ba re "Kgôrôsane! Kgôrôsane!" Matlhônyana a bônê a lebe dithota, ba goa, ba re "Kgôrôsane! Kgôrôsane!" Kgôrôsane a re ka semumu: Lo no lo mpeile kae?"
7. E tle e re mole ba tlhoboga Kgôrôsane, ba ye gae, ba fitlhele nama e jelwe. Ba didimale fêla ka gonne ba na ba sa itlwaetsa go tsaya kang le bagolo. Go no go sena Kgôrôsane opê yo o na a le teng. Seo e ne e le leanô la go tsietsa banyana ha go jewa nama.

THUTÔ YA BO 14.

TSHIMOLOGÔ YA LOŠO.

7. Mo malatsing a ga Bile batho re batlile re thusêga mo go šweng. Re ile ra lomediswa ké lobodu. Lotlhe ba lo itseng ka ga

lobodu, lo itse ka fa lo leng bonya ka gônê.

2. Mo thutong e ke tla lo bolêlêla ka fa losô lo simologileng ka gônê.
3. Batšwana ba bogologolo ba na ba na le tsela ya bônê ya go kanolola ka ha lošo lo simologileng ka gônâ. Ba re, Mmopi wa dilô tšotlhe o na a roma lobodu a re:

"Tsamaya O bolêlê batho, O re, go a re go šwiwa go boiwe gapê."

4. Lobodu ka lo le bonya bobe, lwa sala, lo iketlile, lo tsamaya lo têtêsêla, lwa ba lwa lala lo sa ya go gôrôga kwa lo romilweng teng.
5. Ke ha kगतwane e lo tšwa morago, e itlhaganêla, e lo feta, e ya go gôrôga pele, e fitlha e raya batho, e re: "Go a re, "Go šwiwa go se ke go boiwe gape.
6. Batho ba utlwa botlhoko ba itlhoboga ka ba ne ba boleletšwe go re motho ha a šule ga a na go tlhola a rulwa.
7. Moragô ke ha go tla go gôrôga lobodu. Lwa fitlha lwa raya batho, lwa re "Motlhodi wa dilô tšotlhe a re. "Ke lo rêê, ke re. Batho e re go šwa ba rulwê gapê."
8. Batho ba re: Tsamaya, bonya jwa gago bo re bolaile, molao re o utlwetse, o tsile le kगतwane maabane. Mafoko ké a pele, a moragô ké lorole fêla."

THUTÔ YA BO 15.

O TŠWA KAE?

“O tšwa kae?”

“Kwa ga Mantilatilane.”

“O jele eng?”

“Ke jele bogôbê.”

“Wa futšwêla ka eng?”

“Ka futšwêla ka metsi a pula.”

“Thella!”

“Ga ke thelle, ke se Mokwêna!”

“Mokwêna?”

THUTÔ YA BO 16.

NNAKE DIJELWANG.

E re Bosa bo o sa, Dijêlwang,

O tsêê nkgô, Dijêlwang,

O iphotlê, Dijêlwang,

O bese molelô, Dijêlwang,

Lefifi ga le bolae, Dijêlwang,

Se segolo ké Modimo, Dijêlwang,

Bana ba motho ga ba lwe, Dijêlwang,

Ithutê go rapêla, Dijêlwang,

Le go tlotla batsadi, Dijêlwang,

Mma-Pôô ga a nyalwe, Dijêlwang,
 Le moloi ga a mmala, Dijêlwang,
 O se nkhupele šangwane, Dijêlwang,
 Kwala mo hubeng sa gago, Dijêlwang,
 Foko je le molemô, Dijêlwang.
 Ha re ne ra itse thutô, Dijêlwang,
 Re koo re sa latlhêga, Dijêlwang, nnakê.

THUTÔ YA BO 17.

MEGOKONGPILA.

"O mang?"	"Megokongpila"
"O mang?"	"Mphê le rrê"
"O mang?"	"Ke nyanyabetse!"
"O mang?"	"Sapô ja tšhwene"
"O mang?"	"Le ja tšhwenyane"
"O mang?"	"E ngwe ke ya mami!"
"O mang?"	"E ngwe ke ya motšoko!"
"O mang?"	"O! — thia senkonkothia!"

THUTÔ YA BO 18.

KGADIATOLÊ.

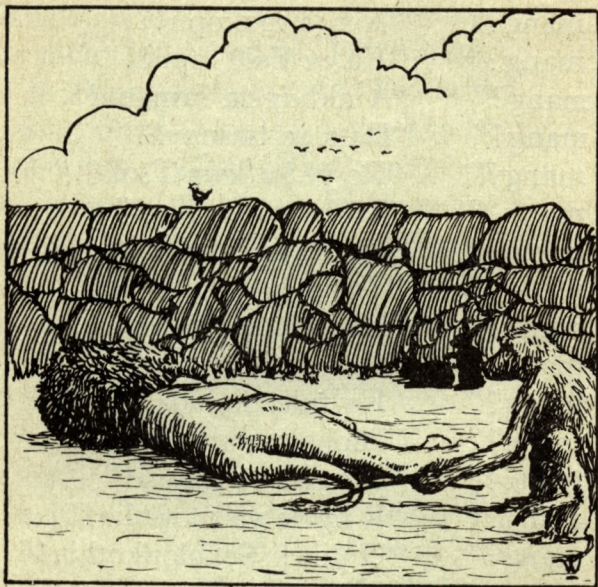
"O mang?"	"Ke Mokgadiatolê!"
"O mang?"	"Ke fitlhetse Tolê!"

"O mang?"	"A a ja mokopu!"
"O mang?"	"Ka re Tolê mphê!"
"O mang?"	"A nkhopêla šamane!"
"O mang?"	"Heta re tsamayê!"
"O mang?"	"Re yê ka kwa Tšokê!"
"O mang?"	"Tšokê ga go iwe!"
"O mang?"	"Go disana pedi!"
"O mang?"	"Tsa menyokonyoko!"
"O mang?"	"Menyokêla tsela!"
"O mang?"	"Rrê mphê motšwi!"
"O mang?"	"Ke fule diphala!"
"O mang?"	"Diphala magokong!"
"O mang?"	"E ngwe ya mami!"
"O mang?"	"E ngwe ya motšoko!"
"O mang?"	"O thia! Sekolonkothia!"

THUTÔ YA BO 19.

KGOSI MALATŠWI LE MMUTLÊ.

Ga twa e kile ya re bogologoto mmutlê le tau ba bo ba tšhwerwe ké tlala. Malatšwi ké leina ja merêto ja ga Tau. Ke ha Malatšwi le Mmutlê ba loga maanô a go ôka diphôlôfôlô tse dingwe. Malatšwi a ingaralatsa, a ipaa jaaka e kete o šule. Mmutlê ênê a nnêla go kua

mokgosi, a ntse a re: “Diphôlôfôlô tšotlhe we! Tlang lo bônê Malatšwi o šule, e bile o nyanya diboko.

Malatšwi ênê a bo a ingaraladitse mo lesakeng je ba neng ba le agile le Mmutlê. Diphôlôfôlô tsa phuthêga ka mefuta yotlhe, di tla go bôna mošwi, Kgosi Malatšwi. Mmutlê ênê a palama mokgôrô wa lesaka, a ôpa mokgosi.

Diphôlôfôlô tsa futsafala, tsa nna tsa re: O! kgosi, ga Mmaanete, e šule, re tla bônwa eng?"

Moragô ga diphôlôfôlô tšotlhe ga tla tšhwene le bo tšhwenyane. Tšhwene le ênê a ya go potologa sekukuru sa ga Malatšwi. A lemoga sengwe mo sekukurung; ke ha a tsaya logong a kgotla Malatšwi ka fa mogatleng a bôna go gônyêla.

Tšhwene a ba a phamola bana ka letšôgô, a ba raya, a re: Bo ngwanaka, a re tsamayeng ga go mošwi opê yo o bukunyêgang mogatla.

E rile fêla tšhwene e sena go feta fa kgorong, Mmutlê a ba a tšwala lesaka, a kua Malatšwi. Malatšwi a ba a kgogoga fa o na a ingaraladitse teng, a bolaya diphôlôfôlô tšotlhe.

Moragô pula ya bo e na. Ke ha ba ikagêla ntlo ya polokêlô ya digwapa.

THUTÔ YA BO 20.

MMUTLÊ LE MALATSWI.

Mmutlê le Malatšwi ba simolola go aga ntlo. Mmutlê a bua ka pelo, a re: "Go siame,

Malatšwi o tla nkitse gompijeno.” Go a bônala gore Malatšwi o na a betisitse Mmutlê pelo ka go ja nama e e mahura, mme ênê a mo fa dintha fêla.

E rile ha ntlo e rulêlwa, Malatšwi a re go pagame Mmutlê, e nnê êna yo o rulêlang. Mmutlê a dumêla go rulêla. Ha e sena go

tthatlhoga a ba a itiga, a re : “Kgosi, ke reletse, a go rulêlê wêna.”

Mmutlê a fologa, ga pagama Malatšwi. Ha Malatšwi a ntse a rulêla, Mmutlê a bo a gadika nama.

A tloga, a lemoga gore mogatla wa kgosi o lepeletse gauhi le êna ka fa teng ga ntlo. A tsaya losika, a rokêlêla mogatla wa ga Malatšwi mo thupeng ngwê ya ditlhomešô.

E rile Malatšwi a utlwa bothoko jwa lomapô, a kgalema ka kodu, a re : “Motlhanka, bôna go re ke longwa eng mo mogatleng.” Mmutlê a re : “Mongwaka ke runa dinta mo mogatleng wa gago.”

Ya re ha Mmutlê e sena go bôfêlêla mogatla, a o tantêla, a re : “Monwaka, ke inotsê lehuranyana, ké le, a nka le kometsa?”

Malatšwi a kgalema, a re : “O tlo O se lekê fêla, mosimanyana ké wêna, ke ka Go ruta molaô.

Mmutlê a le tšholetsa, a le kometsa, a re : “Owai! rrêmogolo, O tlo O se dira e le eng, mokgalajê?”

Malatšwi a betwa ké pelo, a re, o tloêla Mmutlê, ke ha a fitlhêla a rokeletšwe mogatla

mo tlhomešong. O rile kooko, o ntsha sebôkô, a re: “Mmutlê ngwanarra, nkgololê; mme a fitlhêla, e se Mmutlê wa gale, e le Mmutlê yo moša. Gonne Mmutlê o na a sa tlhole a mo tshaba.

Malatšwi a šwêla mo godimo ga ntlo. Mme Mmutlê a nnêla go ja digwapa, a ba a di wetsa.

THUTÔ YA BO 21.

MMUTLE LE SEKUKURU.

Mmutlê e rile a sena go bolaya Tau, a tsaya sekukuru sa tau a se šwêla molêmo.

E ne e tle e re motshegare a se tsee a se apare a ye kwa nageng. Ha a bôna bana ba diphôlôfôlô, a tlhole a tshameka le bônê.

E re bosigo a tsee sekukuru, a tsene mo go šônê, a jele nala mo matlung a diphôlôfôlô tse dingwe. Ha a fitlha mo tlung, a kgaleme ka kodunyana, a re: “Gorometsang, gorometsang le ka merwana.” Ka di ithaya di re ké tau yo o buang, diphôlôfôlô di be di ntsha le dijô tse di kwa moseô.

E rile letsatsi je lengwe bana ba bolêla mo gae, ba re: “Motho yo o tlholang a re

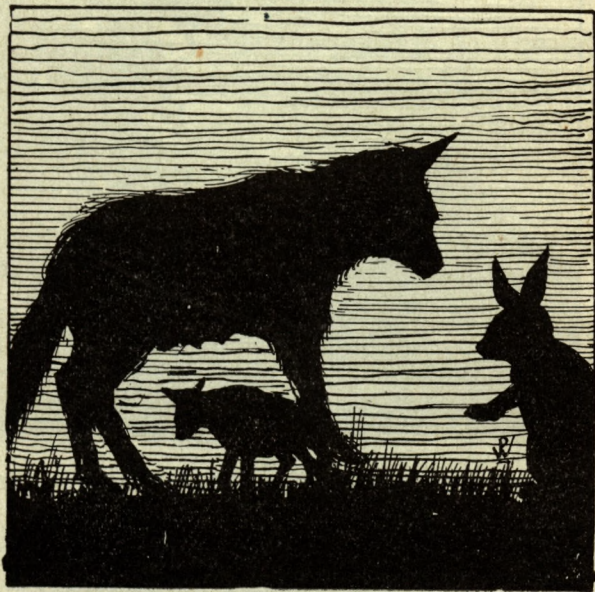
tšhwenya mo gae, ga se motho wa sepê, o kana ka rona fêla, ga se motho, ké mothonyana. Ha re ja kgare le êna, rea tle re mo dige.”

Bagolo ba re: “Mme e ka nna mang, ha e se Mmutlê!”

Maitseboa a tla ka tlwaêlô. Motho wa ntlha yo o mmoneng a mo rwanja ka lejê. Mmutlê a re photsê mo sekukurung, ke ha a tšwa a sia.

THUTÔ YA BO 22.

MMUTLÊ LE PHIRI.

Go tšwa fa, a ya kwa go Phiri, a re: "Phiri mmangwane, Nnêêlê bana ba gago, ke ba dise. Ga ke batle tuêlô, ké bana ba mmangwane."

Phiri a dumêla. Mmutlê a tsaya bana ba ba šomê ba ga Phiri, a ya go ba disa. Tuma-

lanô ya nna gore maitseboa Mmutlê a na a tliša bana, ba tla go anya.

Mmutlê a nnêla go rwanya ngwana mongwe wa ga Phiri ka letsatsi le letsatsi, Ngwana yo a mo apee, a mo dire lerito je le monate je o neng a tle a le tšholele Phiri.

Mo boemong jwa bana ba ba lešomê ya re ba ba setseng ba ba ferang monwana o le mongwe. Mmutlê a isa yo o anyileng pele gore a anyê gabedi, a tšatsê palô. A aga a dira jalo, a tšatsa palô ya lešomê ka go buseletsa ba bangwe.

Phiri a se ka a lemoga maanô a. A nna a ijêla bana a ithaya a re ké leritô ja matšomô a ga Mmutlê.

Mmutlê a aga a ja bana ba ga Phiri go re go bo go salê wa bofêlô. Ya re go le maabane ha go setse ba le babedi, Mmaabô a ba a batla a lemoga, mme ya re a botsa gore ké eng ha bana ba sa anye, Mmutlê a re: "Mmangwane, bana ba kgotse, ke tlhôla ke ba hêpa."

Phiri a iphora, a re: "Banakê ba a kgora, ka ba disiwa ké malomê wa bônê."

Letsatsi je Mmutlê o neng a tšhwanetse go ja ngwana wa bofêlô, a êpa mosima mo tlung. Mosima o wa bo o tšwêla ka fa ntlê. Mmutlê a bolaya ngwana wa bofêlô, a mo ja.

Maitseboa Phiri a re: "Mmutlê, jaanong ke jele leritô le monate wa lônê o tšwang ka ditsêbê, a bana ba tlê go anya. Mmutlê a araba, a re: "A e rile O ntse O ba ja, wa re ba tla boa?"

Phiri a mo kgogogêla. Mmutlê a photsêga ka mosima, a tšwa a sia.

Phiri a mo lelekisa. Mmutlê a siêla kwa nokeng. Ha a tla ha nokeng a iphetola tshilwana ya lentšwê.

Phiri ka mabetwa a pelo a phamola lejê, a re: "Motho a go ka a bôna Mmutlê a mo rôba dikgopô ka lejê je!

Phiri a tsaya lejê a le kolopêla kwa moseja ga noka.

E rile le wêla na hatshe, la fetoga Mmutlê, la tsepalala la re: "A mmamogolokwana ga a ntshidisa, nokana e tletse."